

Årsberetning 2009

Innledning

Universitetet i Stavanger har de senere år hatt et sterkt strategisk fokus på å utvikle seg som universitet. UiS skal tilby forskningsbasert utdanning av høy internasjonal kvalitet med et læringsutbytte som møter studentenes, arbeidsmarkedets og samfunnets behov for livslang læring. Kreativitet og nyskaping skal prege studier og undervisning. UiS skal være kjent for et nært samarbeid med samfunns- og næringslivet og for sine bidrag til å øke verdiskapingsevnen i landet, med særlig fokus på Sørvestlandet. Universitetet fortsetter dermed sitt høye ambisjonsnivå som strekker seg ut over statsoppdraget og ønsker å utvikle seg på flere områder enn det de bevilgningsfinansierte rammene alene tilsier.

Arkeologisk museum ble inkorporert som en del av UiS sin aktivitet i 2009, noe som har skjedd på en positiv måte. Museet har i 2009 tilpasset sin handlingsplan til UiS sin strategi både i form og innhold. Vekten på forskning er vesentlig styrket. En forskningsstrategisk plan og en faglig plan for forvaltningsvirksomheten hvor museets langsiktige prioriteringer skal styrkes er under utarbeiding.

Universitetet i Stavanger har i sin strategi som mål å tilby relevante studietilbud av høy kvalitet, fremragende forskning, formidling og kunstnerisk utviklingsarbeid. UiS har hatt som mål å videreføre denne profilen ved å bygge sterke fagmiljøer på utvalgte fagområder der institusjonen har særlige forutsetninger, og samfunnet har udekte behov. Dette innebærer også å styrke forskningen og utdanningstilbudet på fagområdene til profesjonsutdanningene i tråd med sentrale politiske målsettinger.

Satsingen på forskningen har blitt tydeligere ved en sterkere prioritering av satsnings-områder innenfor de tematiske satsningsområder som er energi og miljø, helse og velferd, kultur, reiseliv, skole og læring samt mat. Ved utgangen av 2009 har universitetet etablert i alt 23 programområder for forskning, der formålet er å opprette uformelle forskergrupper med et definert felles forskningsprogram. Disse gruppene skal ha klare faglige ambisjoner, og forplikter seg til å søke ekstern finansiering. Utviklingen i 2009 viser at det er et stort antall forskningsmiljøer ved UiS som er egnet til å organiseres som program-områder på denne måten. Det er anslagsvis 250 fagpersoner fra UiS som deltar i disse. I tillegg er det 53 eksterne deltakere, hvorav 30 professorer fra andre universiteter. Rapportene fra programområdene viser en omfattende publiserings- og formidlingsaktivitet, og at det arbeides systematisk for å skaffe eksterne ressurser. Rapportene viser også hvordan programområdene støtter opp under MA- og ph.d.-programmene ved UiS. Organisering av forskningsmiljøer i programområder er også svært nyttig i forhold til mobiliseringen og arbeidet rettet mot EU-forskningen.

I 2009 har universitetet har god faglig utvikling med etablering av nye studietilbud på mastergradsnivå, økning mht. internasjonalisering samt god søkning til de fleste studiene. Videre har andelen førstestillinger av totalt antall undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger økt ved UiS. Det forskningsmessige samarbeidet med vårt oppdragsselskap IRIS A/S, er videreutviklet gjennom konkrete samarbeidsprosjekter. Ved UiS har det også vært en markant økning i antall doktorgradsavtaler fra 55 studenter i 2004 til 222 studenter 2009. Til tross for denne økningen er det i dag likevel en klar utfordring for UiS å tiltrekke seg et tilstrekkelig antall godt kvalifiserte søkere til utdanningene. UiS arbeider nå med å øke intern og ekstern rekruttering.

Institusjonen fortsetter den positive trenden i oppnåelse av en rekke mål. UiS har hatt ambisiøse mål for utviklingen av institusjonen og som en følge av det en betydelig vekst i aktiviteten. Ambisjonene vil fortsatt være høye, men redusert handlingsrom på grunn av økte lønns- og husleiekostnader uten tilsvarende økning i finansieringen, har gjort det nødvendig å gå kritisk gjennom den faglige porteføljen og utviklingstakten. I 2009 ble prosjektet *Balansert omstilling for utvikling* iverksatt med

målsettingen om å få til en tydeligere faglig profil. En reduksjon av lønnskostnadene anses å være nødvendig for å skaffe det nødvendige handlingsrommet til å realisere de strategiske målene. UiS har i sin strategi ambisjoner om å bedre studenttilgangen på enkelte områder, bedre gjennomstrømmingen samt øke omfanget av forskningsaktivitet og formidling.

Økningen i lønnskostnader og antall årsverk som vi har sett i siste femårsperiode gjenspeiler satsingen på å styrke universitetet med hensyn til forskningsintensitet og PhD-utdanninger. Forskningsfinansieringen er fortsatt en utfordring og det jobbes i samarbeid med bl.a. Universitetet i Agder aktivt med å få forskningsvilkår mer på linje med de gamle universitetene.

Regnskap 2009

Regnskapet pr. 31.12.2009 viser et driftsresultat på -11,3 mill for institusjonen som helhet. Dette medfører et merforbruk samlet sett for bevilgningsfinansiert aktivitet samt bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet. Tilsvarende viste årsregnskapet for 2008 et samlet mindreforbruk på 7,1 mill. Den bevilgningsfinansierte delen av virksomheten (BFV) viser pr. 31.12.2009 et merforbruk på 0,2 mill, mens øvrige finansieringskilder viser et merforbruk på 11,1 mill hensyntatt at et samlet prosjektoverskudd på 1,47 mill foreslås overført virksomhetskapitalen ved UiS.

I tabell 1 vises utviklingen av resultat- og balanseposter i perioden 2006–09. Inntektene totalt har økt med 36,3 % fra 2006 til 2009, mens inntekten fra KD i perioden har økt med 24,9 %. I samme periode har kostnadene samlet økt med 35,9 %, og hvor lønnskostnadene alene har økt med 43,6 %.

Når en sammenholder omløpsmidler mot kortsiktig gjeld viser tallene at UiS har en stigende arbeidskapital. Arbeidskapital for 2009 er 126 mill mot 75,5 per 2008, dette viser en god utvikling av arbeidskapital ved institusjonen.

Virksomhetskapitalen er pr 31.12.2009 på 30,2 mill, hvorav 4,3 utgjør opptjent virksomhetskapital fra oppdragsvirksomheten i resultatregnskapet.

Tabell 1: Resultat* og balanseposter totalt (i tusen kr)

Resultatposter	2006	2007	2008	2009
Inntekter	763 416	828 003	922 119	1 040 440
Herav KD	652 254	681 382	737 059	829 884
Andre finan.kilder	111 162	146 621	185 060	210 556
Lønnskostnader	466 106	503 731	568 376	669 709
Herav KD	414 930	448 111	483 387	559 515
Andre finan.kilder	51 176	55 620	84 989	110 194
Andre kostnader	307 902	317 482	346 627	382 336
Herav KD	255 877	263 120	275 673	293 363
Andre finan.kilder	52 025	54 362	70 954	88 973

Balanseposter	2006	2007	2008	2009
Immaterielle eiendeler	609	550	538	525
Varige driftsmidler	168 424	150 841	150 979	144 707
Finansielle anleggsmidler	550	24 466	24 466	26 982
Fordringer	36 170	33 215	33 668	38 346
Varebeholdning	-	-	-	345
Kasse og bank	233 003	229 546	253 867	268 097
Sum aktiva	438 756	438 619	463 519	479 002
Virksomhetskapital	1 829	26 337	28 740	30 212
Langsiktige forpliktelser	169 034	151 391	151 517	145 232
Kortsiktig gjeld	207.753	193.339	211.970	180 760
Avregning statskassen	60.141	67.553	71.291	122 798
Sum passiva	438.757	438.619	463.519	479 002

*Ordinært driftsresultat før finansinntekter og kostnader og avregninger.

Gjennomføring av budsjettet for 2009

Universitet i Stavanger rapporterer at statsoppdraget slik dette ble beskrevet i Tildelingsbrev 2009 er i hovedsak oppfylt innenfor gitte og egendefinerte kvalitative og kvantitative styringsparametre. Det er ikke avdekket vesentlige avvik i forhold til dette oppdraget. Det vises forøvrig til Rapport 2009 og planer 2010.

UiS har siden 2008 hatt en jevn økning i antallet registrerte studenter. Tilsvarende har vi også sett en økning i studiepoengproduksjonen, men foreløpig noe lavere enn studenttallet skulle tilsi. I strategidokumentet settes det høye mål for læringsmiljø og kvalitet i undervisningen, og for å nå disse målene, kreves det innovative tilnærminger til læreprosessene.

I 2009 ble det etablert to nye internasjonale mastergrader: Computer Science og Biological Chemistry. Vi ser at søkningen er god og at gjennomstrømningen ligger godt over gjennomsnittet.

I tillegg driver UiS nybrottsarbeid innenfor nettbasert fjernundervisning, og startet i 2009 opp med nettbasert barnehagepedagogikk og nettbasert Bachelor i sykepleie – deltid.

BA-studium i Petroleumsgeologi, som ble igangsatt i 2008 med støtte fra Statoil, har også i 2009 solid søkertilstrømning. Dette gjelder også spesialiseringen på mastergradsnivå innenfor anvendt finans som ble etablert i 2008 i tett samarbeid med regionens finansnæring.

2009 har vært preget av konsolidering og de siste årenes vekst i studietilbud, ikke minst på mastergradsnivå, har avtatt. I tiden fremover vil det bli økt fokus på økt internt og eksternt samarbeid, mer effektiv utnyttelse av undervisningsressursene og tydeligere faglig profilering.

UiS har kontinuerlig fokus på kvalitetssikringssystemet og det arbeides bevisst med å forankre arbeidet med kvalitetsutvikling på alle nivå i organisasjonen. På fakultetsnivå er arbeidet med kvalitetssikring av studier godt forankret i fagmiljøene. Gjennom tidligdialog mellom faglærere og studenter og studentevalueringer får både fagmiljøet og studentene anledning til å identifisere forbedringsområder og fremme kvalitetsforbedrende tiltak.

NOKUT gjennomførte en evaluering av UiS' kvalitetssystem våren 2009. Systemet ble godkjent med særs positiv vurdering av mange av systemets elementer. Evalueringen var i seg selv en positiv prosess med godt læringsutbytte for institusjonen. Opplegget med tydeligere prioriteringer og færre

kvalitetsfremmende tiltak for å oppnå større fokus på enkeltområder er videreført i 2009. I komiteens rapport var også et eget underkapittel avsatt til ph.d.-utdanningen. Komiteen gir der både råd som sammenfaller med institusjonens egne funn, så vel som vurderinger og råd som framstår som nye for institusjonen. Komiteens syn sammenfaller med institusjonens blant annet i at ph.d.-utdanningen har behov for en annen type systematikk enn den som nyttes for de tidligere syklusene. Det er satt i verk interne tiltak for tettere oppfølging av kvalitetstiltakene.

Hovedmål forskning

Publisering, forskning og ekstern finansiering skal i strategiperioden opp på nivå med de andre universitetene i Norge. Innenfor området kommersialisering er målsettingen å bli bedre enn de andre universitetene, noe ledelsen mener er realistisk på bakgrunn av universitets faglige portefølje og den tette koplingen til næringslivet i landsdelen.

Omfanget av vitenskapelig publisering ved UiS øker betydelig sammenlignet med 2008. For 2009 har UiS registrert 464,4 publiseringspoeng. Dette er en økning på mer enn 35 % (343,8 poeng i 2008).

Foruten videreføring og styrking av eksisterende doktorgradsprogrammer, vil viktige grep være å utvikle robuste programområder for forskning gjennom strategiske bevilgninger. Ledelsen ser for seg at flere av programområdene utvikler seg til forskningssentre etter hvert som de får en fast struktur og en omfattende prosjektportefølje med ekstern finansiering. Strategidokumentet for UiS 2009–2020 oppgir som mål å ha minst fem sentre med status SFF (fremragende forskning) og/eller SFI (forskningsdrevet innovasjon). Opprettelsen av forskningssentre er et viktig skritt i denne retning.

Senter for organelleforskning (CORE), Senter for risikostyring og samfunnssikkerhet (SEROS) og Senter for bærekraftig energi (CenSE) er videreutviklet og er bl.a. et viktig redskap for å konkretisere samarbeidet mellom UiS, UiA, IRIS og SUS.

I 2009 er antallet avlagte doktorgrader ved UiS 29, en betydelig økning sammenlignet med tidligere år. Ved utgangen av 2009 er det registrert 222 doktorgradsavtaler, hvorav 144 finansieres med eksterne midler. Det er spesielt gledelig med økningen i kategorien ”næringslivsstipendiater”.

Hovedmål formidling

UiS sitt strategidokument for 2009–2020 inkluderer strategi for forskningsformidling og kommunikasjon herunder å innarbeide formidlingsvirksomheten i den interne ressursfordelingsmodellen og i arbeidsplanene og utvikle belønningssystemer for formidling. Tallene for publisering og formidling hadde en totalt sett god fremgang i 2009. UiS har økt antall vitenskapelige publikasjoner og antall publiseringspoeng. Det er særlig gledelig med økningen i publikasjoner som kommer inn under nivå 2.

Registreringene i ForskDok viser 1 915 formidlingsaktiviteter ved UiS i 2009. Formidlingstiltakene består av en rekke populærvitenskapelige bidrag som når ut til et stort publikum – herunder for eksempel 65 kronikk i dags-/ukepresse, 437 konferanseforedrag, 182 populærvitenskapelige foredrag, 102 gjesteforelesninger, 69 konserter/kunstutstillinger/musikkinnspillinger og 55 deltakelser i radio/TV-program.

Kommersialiseringsaktiviteten ved UiS er organisert gjennom vår TTO, Prekubator – et AS som eies av UiS sammen med IRIS, Ipark, SUS og Nofima, og som utvikler og forvalter forretningsideer for UiS- og IRIS-ansatte, herunder FORNY ordningen.

Hovedmål personal og økonomi

En viktig målsetting for UiS de senere årene har vært å styrke fagmiljøene og å bedre mulighetene for medbestemmelse i organisasjonen. Veksten i overføringen av midler til fakultetene, etableringen av instituttråd, økte fullmakter til instituttledere og styrking av de administrative tjenestene i instituttene, har vært viktige elementer i OU-prosessen som ble startet i 2007. Enkelte av tiltakene ble implementert i 2009.

Fra og med 2009 er målet å komme i økonomisk balanse for å skaffe oss et større økonomisk handlingsrom. Det viktigste målet nå er å få ned lønnskostnadene. Dette anses nødvendig for den videre utviklingen av universitetet.

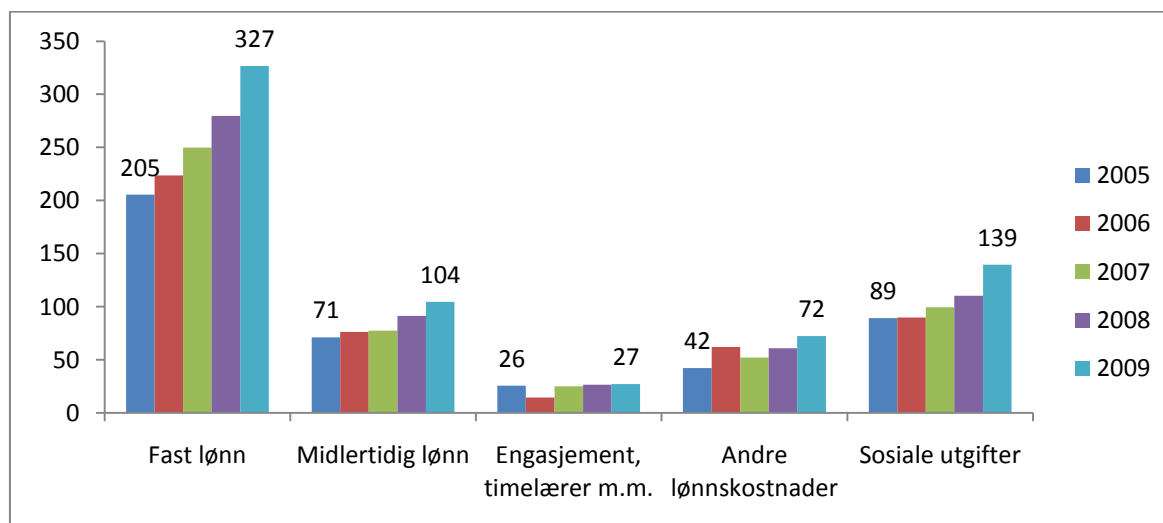
Tabell 2: Sum regnskap 2009, fordelt på finansieringskilder (i tusen kr)

Tall i 1 000	BFV	ABFV	EFV	EU	NFR	Totalt
Inntekter	854 596	40 828	114 927	6 055	24 034	1 040 440
Lønnskostnader mm	559 515	22 232	64 179	3 834	19 949	669 709
Andre driftskostnader	293 363	10 033	24 888	1 740	11 287	341 311
Interne inntekter	-37 180	5 485	23 413	566	7 716	0
Interne kostnader	-	-	-	-	-	-
Resultatoverføring	-1 581	715	975	-84	-25	0
Sum	854 802	38 465	113 455	6 055	38 927	1 051 705
Resultat	207	-2 363	-1 471	0	14 892	11 265

Trender og utvikling i inntekter og sentrale kostnader

Grafen 1 under viser beregninger av lønnskostnadene totalt og fordelt på ulike kostnadskategorier som inngår i de totale lønnskostnadene. I de siste årene har UiS økt i kostnadskategorien fast lønn 205 mill i 2005 til 327 mill i 2009, dette er en økning på 59,5 %. Når det gjelder de andre lønnskostnadene, så er utgjør pensjonskostnadene en vesentlig del av økningen av sosiale kostnader som totalt har økt med 56,1 % fra 2005 til 2009.

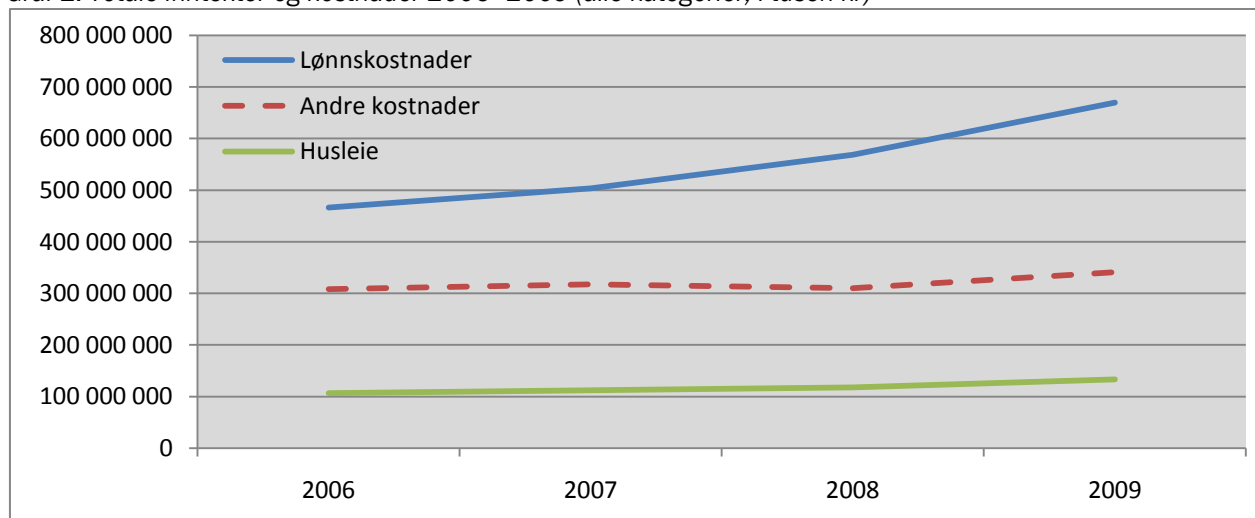
Graf 1: Lønnskostnader 2005 – 2009 (i mill kr)

Lønnskostnader totalt (alle finansieringskategorier) har i perioden fra 2006 økt med 43,7 % mens andre driftskostnader har økt med 24,2 %. Totalt har kostnadene økt med 35,9 %, mens inntektene 36,3 %.

I graf 2 under vises hvordan utviklingen av kostnader fordelt på lønnskostnader, husleie og sum øvrige driftskostnader har vært.

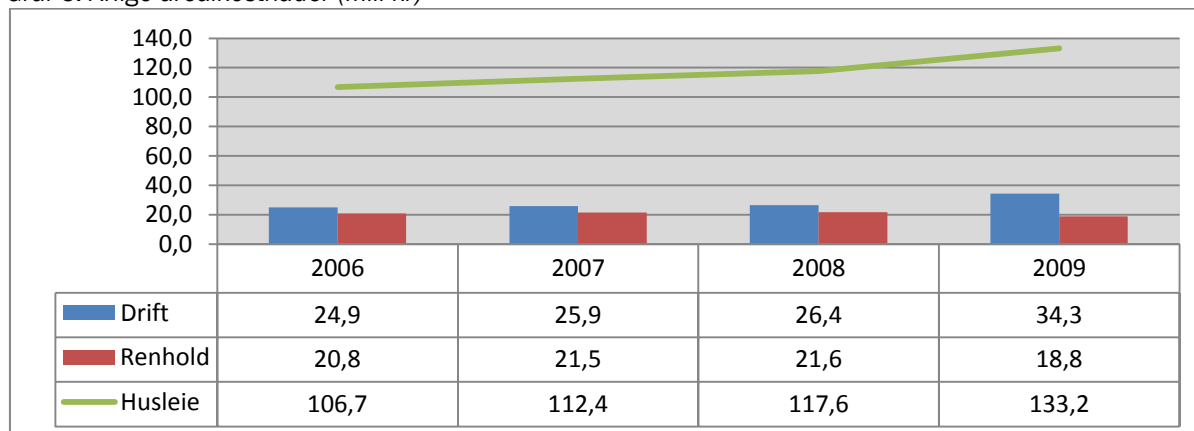
Graf 2: Totale inntekter og kostnader 2006–2009 (alle kategorier, i tusen kr)

Den viktigste aktivitets- og kostnadsdriveren ved UiS er lønnskostnader på totalt 669,7 mill. Dette er en økning på 101,3 mill eller nærmere 17,8 % i forhold til 2008. Hensyntatt andelen på 38,9 mill av samlede lønnskostnader som vedrører AM, så gir dette en økning på 11 %. Arbeidsgivers andel av pensjonsordning har økt med nærmere 2 % fra 1. januar 2009, og utgjør over 58 mill av totale lønnskostnader i 2009. Økte lønnskostnader kan forklares med en økning på ca 100 årsverk totalt inkl AM (64 årsverk) fra 31.12.2008 til 31.12.2009, samt effekten av lønnsøkningen i 2008.

Årlige kostnader knyttet til leie og drift, herunder energi og renhold har økt med ca 37,7 % fra 2006. Hoveddelen av økningen har sammenheng med nytt Sentralbygg fra 2006, mens de øvrige kostnadene har hatt en økning på 4–5 % årlig. Husleie har isolert sett steget med 24,8 % fra 2006 til 2009.

Graf 3: Årlige arealkostnader (mill kr)

Gjennomførte investeringer i perioden og planlagte investeringer i senere perioder

Poster klassifisert som varige driftsmidler/investeringer pr. 31.12.2009 utgjør samlet 28,6 mill mot 36,7 mill i 2008. Sammenlignet med 2008 er dette en reduksjon på 8,1 mill. Totalt ble det imidlertid foretatt investeringer på 15,7 mill mer enn det som var budsjettet for i 2009. Merinvesteringen relateres til bl.a. nye lokaler for CORE senteret i Måltidets Hus, hvorav investeringen i hovedsak ble finansiert med gave fra universitetsfondet for tilpasninger av lokaler, kjøp av inventar og laboratorieinnredning på nærmere 12 mill totalt. I tillegg er det også foretatt ekstra oppgraderinger med AV-utstyr i Tjodhallen og i Arne Rettedals hus. Nivået på midler anvendt til investeringer er fortsatt lave som en følge av at lønnskostnadene utgjør en stadig større andel innenfor det totale kostnadsbildet ved UiS. I tabell under vises fordelingen av investeringer 2009.

Tabell 3: Detaljerte investeringer 2009 (i tusen kr)

Investeringer	BFV (inkl NFR)	EFV	Sum
Bygningsmessig innredning	2 388	9 042	11 430
Maskiner og anlegg	3 320	1 688	5 008
Inventar	1 476	109	1 585
IKT-utstyr	8 345	719	9 064
Kontor med mer	1 528	35	1 563

Avslutning

Universitetet i Stavanger har i hovedsak nådd målsettingene i 2009 innenfor sektormålene som er satt for sektoren. Det vil imidlertid bli en stor utfordring å nå egne strategiske mål for strategiperioden frem mot 2020 innenfor de eksisterende økonomiske rammene. Det er derfor satt i gang et arbeid med å lage en plan for balansert omstilling for utvikling (Bofu) som har forankring i strategidokumentet 2009–2020. Bofu-prosessen omfatter en rad overordnede tiltak der direktøren og hans stab i samarbeid med enkeltenhetene vil legge til rette for ikke bare budsjettbalanse, men en god balanse som gir bedre ressurs- og arbeidsforhold og frihetsgrader for strategiske valg og utvikling av aktiviteten.